

לקה טוב

יצא לאור ע"י רשת מוסדות 'טוב' בראשות הרב יוסף יגן שליט"א בעריכת הרב מנשה צדקה שליט"א

פרשת תזריע-מצורע התשס"ו

7:23	הדלקת נרות שבת ניו יורק
8:54	מראצי שבת
8:56	מוק"ש מג"א
9:32	מוק"ש גר"א
12:55	חצות

אלא, כל הסיבה שמביאה בכלל קרבן חטאת, אמרו חז"ל משום שבשעה שמצטערת בלידה נשבעת שלא תשוב אל בעלה. לפיכך מביאה דוקא יונה, כי זו נשארת נאמנה לבן זוגה ואינה מנחתו לעולם. (רבי מאיר שמחה הכהן)

"אחד לעולה ואחד לחטאת" (יב, ח)
"לא הקדימה הכתוב אלא למקראה אבל להקרבה חטאת קודם לעולה כך שנינו בובחים (כט)". (רש"י)
דבר זה טעון ביאור, כי אם על-פי דין יש להקדים הקרבת החטאת להקרבת העולה, מדוע שיצטרכו לקרא בתורה בסדר הפוך.

אלא רמז יש בזה על הדרך הרצויה בעבודת ה'. העולה מסמלת את המטרה הסופית, בקשת השלימות האמיתית, "עולה כולה לה'", ואילו החטאת מצביעה על האמצעי והדרך להשגת המטרה. שכן אופן הביצוע למעשה של השאיפה לגדלות צריכה שתיעשה בשלבים, במעבר מדרגה לדרגה. בראשונה יש להתחיל ב"סור מרע" ורק אחר-כך להמשיך ב"עשה טוב". וכיון שהחטאת באה לכפר העונות הרי היא בבחינת "סור מרע", לכן יש להקדים ולפתוח בה למעשה, ורק אחריה להקריב את העולה.

אלא שאז עלול להיות, שהמתחיל ב"סור מרע" יסתפק בכך, ולא ימשיך הלאה אל המטרה הסופית והמושלמת, ולעולם לא יגיע אל מדרגת העולה. לכך צריך לקרוא ענין העולה בתחילה, למען ישים אל לבו כי תכלית ומגמת הכל היא הקרבת העולה. דהיינו, לשאוף ולבקש את השלימות והדבקות בבורא עולם.

(רבי חזקיהו אליעזר קאהאן)

"אדם כי יהיה בעור בשרו" (יב, ג)

ד' פעמים מופיעה תיבת "אדם" במסורה א. כאן. ב. "אדם כי יקריב מכם קרבן". ג. "אדם כי ימות באוהל". ד. "אדם ובהמה תושע ה'". ארבעה פסוקים הללו מרמזים לארבע דרכי תשובה המובאות בחז"ל (ירושלמי מכות פ"ב, ילקוט שמעוני תהלים כ"ה) שאלו לחכמה חוטא מהו עונשו? אמרה: חטאים תרדוף רעה, פירוש תייסר בייסורים וזהו "אדם כי יהיה בעור בשרו", שאלו לנבואה – אמרה: הנפש החוטאת היא תמות וזהו "אדם כי ימות באוהל". שאלו לתורה – אמרה: יביא אשם ויתכפר לו. וזהו "אדם כי יקריב מכם קרבן", שאלו להקב"ה – אמר: יעשה תשובה ויתכפר לו. וזהו "אדם ובהמה תושע ה'". – שע"י התשובה האדם ניצל ממות וייסורים וקרבן, והבהמה משחיטה. (גבורת שלמה)

לפיכך בא ר' שמלאי ואמר שלא כן הדבר. אלא כשם שבריאית האדם היתה אחר בריאת בעלי חיים, ללמדך שאינו שותף להקב"ה, אף תורתו שנתפרשה אחר תורת בהמה חיה ועוף ללמד באה, שאינו שותף להקב"ה אף בהכרת הבריאה והליכותיה. ואף שנראה לו בחיה זו שטוב לאכלה, הלא לפניו יתברך ידוע טעם לאסרה באכילה.

(מפי רבי צבי הירש רבינובין, אבי"ד קובנה)

"וביום השמיני ימול בשר ערלתו" (יב, ג)
פסוק זה יש בו תיבות ואותיות כמו שבפסוק (בראשית ב' א) "ויכולו" – לומר, שמילה דוחה שבת.

מציאות

הנה כשנאמרה מצות מילה לאברהם נאמר "ונמלתם" בלשון רבים וכאן נאמר "ימול" בלשון יחיד. ואפ"ל דהגמרא אומרת שמילה בזמנה דוחה שבת שנאמר "וביום השמיני". ובר"ן (פ"ד דרי"ה) הקשה מה ההבדל בין מגילה, ללולב, ושופר שלא דוחים שבת משום דגזרין שילך אצל בקי ויעבירו ד' אמות ברשות הרבים ומדוע במילה לא גזרין שמא יעביר התינוק; ומתרץ הר"ן דהני שאני שהכל טרודים בהם ואין מזכיר לחברו, משא"כ במילה שהחיוב הוא רק על אבי הבן ואז יהיה מי שיזכירו כי שבת היום. ולפי"ז אפ"ל שזה מרומז כאן "וביום השמיני" – שמזה ידעין שמילה בזמנה דוחה שבת, ולמה לא נגזור שמא יעביר את האיזמל או התינוק? "ימול" – שהוא לשון יחיד, שרק היחיד טרוד כאן ולא הציבור וא"כ אחרים יזכירוהו וכתירוץ הר"ן.

(שפתי רצון)

"וביום השמיני ימול בשר ערלתו" (יב, ג)
"מפני מה ניתנה מילה בשמיני, כדי שלא יהיו אביו ואמו עצבים והכל שמחין" (נדה לא, ב)
פירש רש"י "מפני מה ניתנה מילה בשמיני – ולא לשבעה". וצריך ביאור מה בא להוסיף בזה.

אמנם, איתא באבות דרבי נתן "חביבה ז' לפני הקב"ה, ז' ימי בראשית, ז' שמיטות, ז' רקיעין". כיון שכך היה ראוי לכאורה, שגם מצות מילה תהא דוקא לשבעה, ולא לשמונה. לכך נצרכה הגמרא לישבה.

(מפי רבי אליהו שיק, אבי"ד לידא)

"ובמלאת ימי טהרה לבן או לבת תביא כבש בן שנתו לעולה ובן יונה או תור לחטאת" (יב, ח)

מפני מה יולדת עשירה מביאה קרבן חטאת, דוקא עוף ולא כבש.

פנינים לפרשת מצורע

"אשה כי תזריע וילדה זכר" (יב, ב)
מסופר שבהיות הגר"א מוילנא ילד כבן שש שנים, שאלוהו אם יכול למצוא שייכות וקשר אחד בין המקרא האחרון שבפרשת שמיני, "להבדיל בין הטמא ובין הטהור ובין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל", ובין הפסוק הראשון בפרשת תזריע, "אשה כי תזריע וילדה זכר".

התמהמה הילד כרגע, אחר ניגש אל הארון נטל מסכת יומא, והחל לצטט (דף פב, א) מהמעשה הנזכר שם, באשה מעוברת שהריחה דבר מאכל ביום הכיפורים, ובקשה כי יאכילה. משהביאו את השאלה לפני רבי, השיב, לחשו לה באזנה כי יום הכיפורים היום. לחשו לה ונרגעה, וסופה שהילד הנוול גדל והיה לרבי יוחנן. מעוברת אחת היתה שלחשו לה ולא נענתה, עד שהאכילה ביום הכיפורים, ויצא ממנה "שבטאי אצר פרי" הרשע.

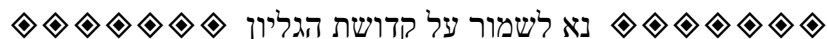
אמר הגר"א, בזה טמון הקשר בין שני המקראות הנ"ל, "להבדיל בין הטהור ובין הטמא", היינו בין ר' יוחנן ושכמותו, ובין שבטאי אצר פרי ושכמותו, על-ידי הבדלה "בין החיה הנאכלת", ביום כיפור, או כל מאכל אסור, ובין החיה אשר לא תאכל. הכל תלוי בידיה של ה"אשה כי תזריע וילדה זכר", כי במעשה תכריע את גורל הילד הנוול.

(בשם הגר"א)

"אשה כי תזריע" (יב, ב)
למה נסמכו פרשיות טומאה וטהרה לפרשת מאכלות אסורות? משום שנגעים באים על חטא לשון הרע וללמדנו שכמו שהאדם נוהר על מה שנכנס לתוך פיו שיהיה הכל בתכלית הכשרות כן צריך האדם להזהר על מה שהוא מוציא מתוך פיו.

"אשה כי תזריע וילדה זכר" (יב, ב)
"אמר ר' שמלאי כשם שיצירתו של אדם אחר כל בהמה חיה ועוף במעשה בראשית, כך תורתו נתפרשה אחר תורת בהמה חיה ועוף". (מדרש, חובת ברשי"ן)

איתא בגמרא (סנהדרין לח, א), מפני מה נברא אדם בערב שבת, שלא יהיו צדוקים אומרים שותף היה לו להקב"ה במעשה בראשית. אולם עדיין אפשר שיטעה אדם לומר, הגם שבמעשה בראשית לא יכל להיות שותף להקב"ה, אבל בידיעת הבריאה יכול גם יוכל. וכיון שבקי הוא בחכמת הטבע והרפואה, מכל גס אלו חיה ועוף טובים לאכילה, ואלו רעים ומזיקים, יבוא לאכול מהחיות שאסר הקב"ה לאכלם.

"אדם כי יהיה בעור בשרו נגע צרעת וגו'" (יג, ב)

ומה דנקט כאן בשם "אדם" ולא בשם "איש" יש לפרש: ידועים דברי חז"ל שהנגעים באים על חטא לשון הרע ולכאורה גם אומות העולם מדברים לה"ר ובכ"ז אינם לוקים בנגעים? אלא דאצל אוה"ע אין האחדות שביניהם מחוייב המציאות ומשא"כ ישראל שנשמותינו חלק אלוה ממעל, חצובות ממקור אחד, אחדותינו היא אמיתית לכן חמור הוא מאד הפירור שנגרם ע"י לה"ר. וידוע מה שפרשו המפרשים על מאמרם: "אתם קרויים אדם ואין אוה"ע קרויים אדם" היינו כי שם "איש" או "אנוש" ישנו בלשון רבים "אישים" או "אנושים" ומשא"כ "אדם" אינו בלשון רבים וזה מורה על אחדות גמורה שקיימת רק אצל ישראל. וזהו שאמר הכתוב "אדם כי יהיה בעור בשרו וגו'" – מחמת מדרגתכם שאתם נקראים "אדם" המורה על אחדות שחייבת להיות ביניכם לכן באים עליכם הנגעים בעוון לה"ר ורכילות הגורמים לפירוד. והתקנה לזה "והובא אל הכהן" – שהכהנים מסמלים את השלום וילמד מדרכם וישוב.

(ספר אפריון לבעל הקיצושי"ט)

"אדם כי יהיה בעור בשרו וגו'" (יג, ב)

כידוע באים הנגעים על חטאי הדיבור. ויש להבין מדוע דוקא חטאי הדיבור ראויים לעונש של נגעים? והביאור בזה יחודיותו של האדם כ"מדבר" היא כה משמעותית עד שבמסכת סנהדרין מעלה הגמ' אפשרות שכל בריאתו של המין האנושי לא היתה אלא לעמל שיחה, בספרים מכונה האדם בתואר "מדבר" ומכאן שהדיבור מעצם מהותו של האדם הוא. מותר האדם מן הבהמה מבואר בכח הדיבור שמוצאו מנשמת החיים אשר נופחה באדם ולא בבע"ח וכדמתרגם האונקלוס את הפסוק "וייצר ה' אלקים את האדם... ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה" – "ונפח באנפיה נשמתא דחיי והוות באדם לרוח ממללא". חטאי הדיבור מורים על זלזול בתכונת הדיבור אשר ניתנה במיוחד לאדם. משמעות הדבר שהאדם שאינו מייחס מספיק חשיבות לחלק אלוה ממעל אשר בו, ועל כן עונשו כל כך חמור.

(בארות יצחק)

"והיה בעור בשרו לנגע צרעת" (יג, ב)

נגעים באים כידוע על לשון הרע, וראה שאונקלוס תירגם 'נגע' – 'מכתשא', וזו בגימטריה 'על לשון הרע'. וכן 'צרעת' עם הכולל, בגימטריה 'על לשון הרע'.

(רבי נח מיינדס)

☆☆☆☆☆

מצינו במעשה יהונתן ודוד, שביקש יהונתן להודיע לדוד חבירו כי אביו שאול מבקש להרגו, וכשנפגש עמו לשם כך בשדה, מסר לו הידיעה על-ידי סימנים עם החיצים. נשאלת השאלה, מה מנע ממנו לספר לו במפורש כי חייו נתונים בסכנה, למען ידע לברוח מבעוד מועד, הרי משום כך לא היה בזה לשון הרע. נמצאנו למדים מכאן, כי אף במקום שהותר לדבר לשון הרע ורכילות, ואפילו אם מצוה לספר, חייב לצמצם ולומר רק כפי ההכרח. לפיכך אם אפשר למסור הידיעה לנגק לה, רק ברמז בלבד, כך יש לנהוג ולעשות, ולא יוציא הדברים מפורש בפיו. (בשם הגר"א)

"וראהו הכהן וטמא אותו" (יג, ה)

תלה הכתוב הטומאה בפה כהן, ע"ד אומרים ז"ל (שבת קי"ט) ב' מלאכים מלויים את האדם בליל שבת לביתו וכו', וגם מלאך טוב עונה בע"כ וכו'. והנה לצד שהכהן הוא המכפר על ישראל מטומאתם ומתחלואיהם, לזה יצו ה' שיסכים על טומאה זו שקנתה מקומה באיש ההוא, עד שובו לפני ה', ואז יבער ה' ממנו טומאתו. (אוה"ח הק"י)

"וראה הכהן את הנגע" (יג, ג)

איתא במדרש, שעה שאמר הקב"ה למשה פרשת נגעים, אמר, "וכי אהרן אחי יתבזה בזה לראות הנגע, אמר לו הקב"ה, הלא הוא נוטל כ"ד מתנות כהונה". הרי לנו, כמה גדול החוב לתקן עוונות העם ולעשות למען צרכי דתו, ואפילו להתבזות לשם כך. ולא זו אף זו, אלא שבפרט ובמיוחד צריך להתמסר לכך, מי שנהנה ומתפרנס מן התורה. שכיון שאהרן היה נוטל כ"ד מתנות כהונה, היתה זו סיבה לחייב אותו בראיית הנגע, ואף אם יתבזה בשל כך.

"יכולו הפך לבן טהור הוא" (יג, ג)

הדבר פלא שהרי לבן הוא סימן טומאה ומדוע כאשר נהפך כולו לבן טהור הוא מסביר החפץ חיים שהצרעת באה על לשון הרע ושאר עבירות המנויות במסכת ערכין (דף ט"ו) תכלית הנגע להביא אדם להכנעה ותשובה. וכאשר יש בו נגע מועט בעור בשרו עדיין לא נכנע לבבו מעצמו ולכן יבוא לכהן ויורחק מהמחנה ישב בצד ויכנע לבבו אולם כאשר כולו הפך לבן מכיר אדם בעצמו שלא נשארה בו שום דבר טוב ואז כבר מעצמו נכנע לבו ואינו זקוק להשלח מחוץ למחנה.

(חפץ חיים)

"והתגלח – גי רבתי" (יג, ג)

אומר בעל "תורת תמימה" שג' גדולה כנגד שלשה המצווין בתגלחת, המצורע, הנזיר והלוויים כאשר התקדשו ורבי מאיר שמחה במשך חכמה אומר שג' לאויין נדחין בתגלחת זו א. גילוח הזקן. ב. אם היה כהן – "ופאת זקנם לא יגלחו" ג. אם היה נזיר כל ימי נדר נזרו תער לא יעבור על ראשו. (משך חכמה)

"אדם כי יהיה בעור בשרו וגו'"

אע"ג דאמר בו"ק"ר (יז, ד) אין בעל הרחמים פוגע בנפשות תחילה. ולכך מביא תחילה נגע על ביתו. לא חזר בו מביא גם על בגדיו. לא חזר בו מביא גם על גופו, היפך הכתוב הסדר, נגעי גופו ובגדיו וביתו.

כתבו המפרשים, לפי שהקב"ה מתרה במכה הגדולה בתחילה. כמו שעשה לפרעה, דבתחילה אמר לו על מכת בכורות, ז"ש (שמות ד, כ"ג) "הנה אנכי הורג את בנך בכורך". וכמו שפירש"י וז"ל: היא מכה אחרונה ובה התרהו תחילה מפני שהיא קשה, וזה הוא שנאמר באיוב (לו, כב) "יהן א-ל ישיגים בכוחו – לפיכך – מי כמוהו מורה". בו"ד המבקש להנקם מחבירו מעלים את דבריו שלא יבקש הצלה, אבל הקב"ה ישיג בכוחו, ואין יכולת להמלט מידו כי אם בשובו אליו, לפיכך הוא מורהו ומתרה בו לשוב, ע"כ. לכך הזכיר כאן נגעי הגוף בראשונה לאיים על האדם ממה שהוא מתיירא ביותר, אבל לעולם אין בעל הרחמים נוגע בנפשות תחילה, כי א-ל רחום וחנון הוא.

(כלי יקר – נחל קדומים)

סוף

ואל יחשוב אדם המספר לשון הרע שרואה את עצמו שאינו מצורע, כי זה הוא לו לרעה כי נפשו מצורעת, כמו שלמדו ב"זוהר" (שכן הוא בתנחומא מצורע ב') "שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו" (משלי כ"א, כג), אל תקרי מצרות אלא מצורעת, כלומר, כי נפשו, שהיא נשמתו, היא מצורעת ב"מ, ע"כ שומר נפשו ירחק בתכלית הרחקה. (שלי"ה הק"י)

סוף

על כן האדם המורגל בחטא זה ח"ו, צריך להתאונן תמיד על נפשו, כי אף שמחפה עליו הקב"ה בזה העולם ואינו מראה קלונו לכל, עכ"פ אחר פטירתו, שתצא הנפש מהגוף תתגלה זוהמת צרעתו לעיני הכל, וכל עוד שתהא דבוקה חלאת הזוהמה הזו בנפש, בודאי לא יבוא מנוגע בהיכל ה' בג"ע, ויצטרך לישב בדד למעלה חוץ למחנה ישראל, שהוא מקום הקליפות והחיצונים, אם לא עשה תשובה כראוי.

"והתגלח ואת הנתק לא יגלח" (יג, ג)

משרשי המצוה, לרמוז שיסבול כל אדם איזה צער ואיזה עונש שיענישהו ה' ברוך הוא ולא יבעט בהם, ואל יחשוב שיהיה יכולת בידו לבטל אותם ולהעלימם מן הבריות, רק יש לו לבקש תחינה מאת הא-ל ברוך הוא שירפא מחץ מכותיו. וזה השרש יספיק ג"כ ללאו דלא יקוץ בהרתו שבסדר כי תצא (דברים כד, ח). (החינוך מצוה ק"ט)

פנינים לפרשת מצורע

"את הצפור החיה" (יד, ו)

כל הפסוקים שבפרשה זו מתחילים באות ו' החיבור המחבר כל פסוק אל שלפניו, מלבד פסוק זה שמדבר על שחיטת הציפור האחת שאינו מתחיל בו החיבור. יש בזה רמז שלא תראה הציפור החיה בשחיטת חברתה, מלבד שיש בזה משום צער בעלי חיים, הרי מבואר בשו"ע (יו"ד ל"ו) צמקה הריאה כולה אם מחמת בני אדם שהפחידוהו כגון ששחטו אחת לפניו – טריפה. ובפתחי תשובה (שם) שהוא הדין בעופות. וכאן נאמר "שתי צפורים חיות" ודרשו חז"ל (חולין קמ) ולא טריפות. לכן נאמר "את הצפור החיה" בלי ו' החיבור – שלא תיעשה טריפה מתוך ראיית שחיטת חברתה. (אזנים לתורה)

"זאת תהיה תורת המצורע והובא אל הכהן" (יד, ב)

בירושלמי מספר מעשה בכהן שהיה עני מאד ורצה לצאת לחו"ל לצורך פרנסה, אמר לאשתו אין לי מה להניח לך, אלמדך אפוא את חכמתי וכך לימדה כיצד הוא רואה נגעים תוך כדי לימדו אמר לה: דעי שאין שערה בראש שאין תחתיה מעיין שממנו היא גדלה אמרה לו אשתו ישמעו אזניך מה שפיך מדבר ומה כל שערה ושערה מזמן לה הקב"ה מעיין שתתפרנס ממנו אתה לא כל שכן ומדוע תצא לחוץ לארץ מיד חזר בו.

מכאן לומד בן איש חי שאל ידאג אדם על פרנסתו ואל יעצב על שום דבר ומוסיף מכאן עוד תוכחת מגולה לאנשים נבערים מדעת שבראותם שיש להם ארבעה וחמישה בנים פורשים מנשותיהם שמא ירבו בבנים ובנות ובמה יפרנסם וענין זה הוא שטות גמורה כי הבורא יתברך הנותן את הבנים הוא יזמין

סגסג

טירת המצורע וריפוי איננה תלויה ברופא כי אם בכחן. והטעם לפי שנגע הצרעת בא על עוון לשון הרע (ערכין טו:): ועל כן יבוא תקונו ע"י מי שנאמר עליו "כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו", במשנה בנגעים מבואר שהכהן צריך לומר "טהור" – וכאשר רואה המצורע שבכח הדיבור לרפא את חטאו הוא נוכח לדעת כי מוות וחיים ביד הלשון.

(חפץ חיים עה"ת)

סגסג

בני אדם מזלזלים בלשון הרע כי אינם יודעים את חומרת הדבר ואת כח המחץ שבפה, ואת ההשפעה לרעה שיש בלשון הרע. וכי מה עשיתי? הרי אלה רק דברים בעלמא. – ולכן, והובא אל הכהן ויראה שדיבורו של הכהן החותך גורלו לשבט או לחסד במוצא פיו של הכהן "טהור" – נטרה. ובאמרו טמא – נטמא. מזה ידע להעריך את הכח העצום שבדיבור לטוב ולרע. – החיים והמות ביד הלשון. (המגיד מדובנא)

"וצוה הכהן ולקח למטהר שתי צפרים" (יד, ד)

מדוע מביא המצורע צפרים? אומר המדרש לפי שצרעת באה על פטופטי דברים יביא בטהרתו צפרים המפטפוטות (מציצות) אם כן נשאלת השאלה מדוע דווקא שתי צפרים? ומדוע אחת נשחטת ואחת משתלחת על פני השדה.

על כן אומר הרב שלמה גנצפריד (בעל קצור שולחן ערוך) בספרו "אפריון" על פי הגמרא בחולין (פ"ט) הדורש את הפסוק בתהלים נ"ח: "האמנם אלם צדק תדברון" – מה אומנותו של אדם בעולם הזה שיש עצמו כאלם יכול אף לדברי תורה, תלמוד לומר צדק תדברון.

לכן הצפור האחת נשחטת היא כנגד הפטופטים האסורים שיש להפסיקם, אך מאידך רמזה התורה שהאדם ימשיך להשתמש בכח הדבור לדברי תורה וכנגד זה מביא צפור שניה המשתלחת על פני השדה וממשיכה לציץ. (הרב שלמה גנצפריד)

"כי תבואו אל ארץ כנען אשר אני נותן לכם לאחוזתה ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם" (יד, ד)

אומר הרב איסר זלמן מלצר שהפסוק זה ניתן לדרוש כנגד חטא גסות הרוח שהוא אחד משבעת עוונות שעליהם באים הנגעים (ערכין ט"ז) יש אדם המתמסר לרכושנות ולקניינים גשמיים ומתקיים בו הפסוק: "פן תאכל ושבעת ובתים טובים תבנה וישבת ושכחת את ה' אלוקיך ואמרת בלבבך כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה! (דברים פרק ח') עליו נאמר החצי השני של הפסוק שלפנינו 'בבית אחוזתכם' האחוזה שלכם אזי יתן בו הקב"ה את נגע הצרעת אך יש אדם המרגיש שכל מה שזכה בעולם הזה אינו בזכותו אלא כלשון הפסוק בדברים: "וזכרת את ה' אלוקיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חילי" עליו נאמר הרישא של הפסוק אשר אני נותן לכם לאחוזה – וזאת בזכות שבאו לארץ כנען מלשון הכנעה ולא חלילה מתוך גאווה והתנשאות. (הרב איסר זלמן מלצר)

"ונתתי נגע בבית ארץ אחוזתכם" (יד, ד)

"בשורה היא להם שהנגעים באים עליהם, לפי שהטמינו אמוריים מטמוניות של זהב בקירות בתיהם כל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר ועל-די הנגע נותץ הבית ומוצאין". (רש"י)

וכי אין לפני הקב"ה דרך אחרת איך לתת לישראל מטמוניות אלא על-ידי נגעים. ועוד הלא באים הם על עברות חמורות וכיצד יזכו על ידי עונש, לכסף וזהב.

אלא, כך היא המדה שבאהבת ה' לעמו, שאף כי מייסר אותם ביסורים קשים מכל מקום אין כוונתו ליסורים חלילה, רק להחזירם למוטב. לפיכך, גם הצרות והרעות עצמן שופן הוא שיתהפכו לטובה. כך אירע במכירת יוסף, אשר ממנה הגיע יוסף למלכות ולכל טוב. וכך בכל צרה שעברנו, שבסופו של דבר מעז יצא מתוק.

כך כאן, "ונתתי נגע צרעת" היא אכן בשורה רעה. אמנם מפרש רש"י, שאע"פ שייסרם בנגעים בעד העוונות, במשך הזמן יתהפך הדבר לטוב, והיינו שימצאו מטמוניות של כסף וזהב. הוא אומר, אם לא היו חוטאים היו מוצאים בלי צער כלל, ועכשיו שחטאו יוציאו בצער, אבל מכל מקום הסוף יהיה לטובה. (הערוך השלחן)

"ובא אשר לו הבית והגיד לכהן לאמר כנגע נראה לי בבית" (יד, לה)

אמרו חז"ל (ערכין טז, ב) כי אחד משבעה דברים שנגעים באים עליהם הוא צרות עין. "דכתיב, וּבֹא אֲשֶׁר לוֹ הַבַּיִת וכו', ותנא דבי ר' ישמעאל מי שמויחד ביתו לו", "היינו, שאינו מהנה לאחרים משלו" (רש"י). סופו של דבר, שחייב הבית לרדת לכליון, "ונתץ את הבית את עצו ואת אבניו".

ומה בימינו, שבחסדי ה' אינו שולח לנו נגעים בבתינו? על כל פנים, אינו יוצא נקי בשל כך, כי הקב"ה שולח מארה בנכסיו ויורדים לכליון על-ידי זה. והטעם, משום מדה כנגד מדה, לפי שהוא צר עין ואינו רוצה לרחם על חברו לעשות עמו חסד ולהנותו משלו, לפיכך גם על נכסיו שורה מידת הדין באופן מוחלט, בלי שום רחמים. ממילא, כיון שאין העולם יכול להתקיים על מדת הדין לבדה, כידוע, בין כך ובין כך מוכרח ביתו להחרב.

(חפץ חיים)

הליכות והלכות

מה העצה לאדם חלש אופי להנצל משמיעת לשון הרע?

א. אדם שהוא חלש אופי ומרגיש בנפשו שאינו מסוגל לקיים העצות הנזכרות למעלה, כשנכנס לחברה ובה היו עוסקים בדבור לשה"ר יכול להנצל מאיסור שמיעה מן התורה ע"י שלושת תנאים:

1. להחליט החלטה אמיתית שמה שמדברים שם אינו מעניין אותו כלל. (קשה מאד לקיים החלטה זו כשהם מדברים על אדם שהשומע מכיר, ואם לא מקיימים את ההחלטה עוברים על איסור שמיעת לשה"ר מן התורה).

2. להחליט שאינו מאמין למה שמספרים כי אם הוא מאמין לדבריהם נכשל באיסור קבלת לשה"ר.

3. לא להראות שום סימן של הסכמה לדבריהם כגון חיוך או נענוע ראש כאילו הוא מסכים איתם כי בזה עובר על איסור חנופה. שלושת התנאים ביחד מצילים את השומע מאיסור מן התורה. אם היה קל לצאת מהחברה הזו ע"י איוה תירוץ ונתעצל ולא

יצא, אף שלושת התנאים אלה לא יעזרו לו, ועבר על איסור מדרבנן (שהכניס עצמו לנסיגון קשה).

אם כבר היו מדברים לשון הרע בעת כניסתו אסור להצטרף איתם, וגם אם עשה שלושת התנאים האלה עובר על איסור שמיעה מן התורה.

מצות עשה להתרחק מחברת הרשעים שנאמר "ובו תדבק" (רמב"ם הל' דעות פ"ו הל' א) לכן אם מכיר שהאנשים הם בעלי לשה"ר אסור להצטרף לחברתם גם כשאנשים מדברים לשה"ר.

ב. ובספר נצור לשונך פרק ו' סעיף י"ג גם כן מביא כדברים הנזכרים למעלה בזה"ל:

הנאלץ לשמוע לשון הרע בעל כורחו

אדם המזדמן בין אנשים המדברים לשון הרע ואין ביכולתו להשתמט מהם ולהסתלק, וקשה לו גם לאטום את אזניו באצבעותיו מחשש שילעגו לו, אל לו להתיאש – קיימת עדיין עצה כיצד יציל עצמו מלעבור על איסור שמיעת לשון הרע. עליו למלא אחר שלושת הפרטים הבאים:

א. יחליט בלבו שלא להאמין בשום פנים לדברי הגנאי שהוא שומע.

ב. יחוש בלבו אי נוחות ואי רצון לשמוע את הלשון הרע.

ג. לא יראה לנוכחים כל סימן של הסכמה עם דברי המספר. אם הדבר אפשרי, יגלה בפניהם – אם במילים ואם בהבעת פנים – את מורת רוחו, כדי שיבינו ממנו שאין הוא מסכים עם דבריהם.

במושג האחרון של המונית ישבו שני אנשים שהחליפו ביניהם דברי גנאי ולעג על אחדים ממכיריהם, היתה זו נסיעה בין עירונית ופנחס שראה כי יהיה נאלץ לשמוע לשון הרע בעל כרחו חיפש עצה להמנע מן האיסור. תחילה עלה בדעתו לבקשם שיטנו את נושא השיחה, אך כיון שהכירים וידע את טיבעם האלים והמחוצף, הוא חשש מתגובתם ושתק מאחר וגם לא היה לו די אומץ להניח את אצבעותיו בתוך אזניו, הוא שינן לעצמו תוך כדי שמיעה: "אני לא מאמין לאף מילה מדבריהם. סיפוריהם ממש מסלידים אני רוצה לשמוע אותם" נוסף לכך הוא גם קיוה שהם יביטו במראה שעל הנהג ויבחינו במורת רוחו. (מרפא לשון)

בענין הורדת ערך האדם על ידי ביקורת בכתביו או בדרשותיו וכדומה

א. הורדת ערך האדם על ידי ביקורת: אם מראים השגיאות שאדם עשה בכתבית מכתב או חיבור או ברקמה או בציור או שאר מעשה ידיו או שצוחקים מטעותיו זה מוריד מערכו ואסור משום לשה"ר.

אם כוונת המדבר ללמד לשומעים לא לטעות כמוהו יש להעלים שם המייצר ולדבר לפי דיני לשה"ר לתועלת כדלהלן סימן נ"ב: ובן לגנות מי שדורש דרשה או אומר שיעור אסור לומר עליו שאין מה לשמוע ממנו או שאינו יודע לדבר.

אסור לדבר לשון הרע על דברי תורה של תלמיד חכם בין בדיבור בין בכתב. (ומה שנמצא בדברי ביקורת בדברי קדמונים במחלוקתם, כוונתם לתועלת להוציא מדעת הלומדים שלא יקבלו הדברים כהלכה פסוקה, אם יש טעות בדברי תלמיד חכם צריך לדונו לכך זכות ולשאול אותו תחילה למה סובר כן (כלל י') בהלכות לשה"ר במ"ח

Time Out for Values

E-mail info@tovnet.com

FOR THE FURTHERANCE OF JEWISH AWARENESS WORLDWIDE

16 Dolson Rd * Monsey * N.Y. * 10952 * TEL(845)352-7474 * FAX(845)352-7517

MONSEY	QUEENS	BROOKLYN	STATEN ISLAND	MIAMI	ISRAEL	ISRAEL	MEXICO
ישיבה וכולל 11 Calvert Drive משרד ראשי 16 Dolson Road T: 845-352-7474 F: 845-352-7517	בית מדרש וכולל בקר וערב 68-58 147 St. Flushing T: 718-263-6655 F: 718-268-4739	1950 E. 7 St.	בית מדרש וכולל בקר וערב 5 Oakville Street 718-761-9913	שיעורים והרצאות 305-502-3876	בית מדרש וכולל "לקח טוב" רח' שאול המלך 40 סנהדריה 02-586-7469 לאברכים תלמידי חכמים מופלגים ירושלים	בחסות ביהכ"נ "היכל אליהו" 972-3-504-4276	כולל ישיבה ומדרשה לנשים Tecamachalco Mexico City T: 525-55589 8756 F: 525-55589-9101

המעוניינים לזכות ביום לימוד או יותר בכלל וישיבת לקח טוב
הלומדים בעמל וביגיעה ובחתימה עצומה לרפואה, להצלחה, לפרנסה טובה, ולזרע של קיימא, לזיווג הגון, לחזרה בתשובה, לעילוי נשמה.
נא לפנות בהקדם למשרד האגודה עם שמותם ושם אימם. תזכר למצוות. 845.352.7474

מעשה חכמים

והחזויא אמר: "לא יתכן שרבי אפרים זאב פלט מפיו ולו אנהה קלה"

"זאת תהיה תורת המצורע" (יד, ב)

שני סיפורים על גדולי ישראל הגיעו למרן החזון איש זצ"ל. האחד נסוב על פגישה שהיתה בין היקצות החושן לרבי אפרים זלמן מרגליות זצ"ל והשני על הפסד כלכלי גדול שניגרם להרא"ז מרגליות.

הרא"ז היה כידוע גבור גדול שהיו לו ספינות רבות בים וקשריו עם המלכות היו אף הם בהתאם. הסיפור הראשון מדבר על כך שהגרא"ז מרגליות הגיע לבקר את בעל היקצות החושן במעונו הדל. משראה היקצות את אורחו הדגול, התפלא לאמר 'מדוע הטריח כבודו את עצמו אלי, ואני עני ודל אמצעים?'

ומשמע הגרא"ז את הדברים, הגיב: "לא ייתכן שאתה, מחבר היקצות החושן, תעלה בדעתך שאינך ראוי שאבוא אליך בגלל שהינך עני, לא ייתכן."

הסיפור השני היה אודות אחת הספינות של הרא"ז שטבעה בים, ועימה סחורה רבה, בני החבורה חששו שהדבר יגרום צער רב לבעל הספינה הגאון, ולא ידעו כיצד לבשר לו על כך.

לבסוף נמצא השליח המתאים, ומשהגיע אל הרא"ז פתח את דבריו ואמר: "יילמדנו רבינו. מי שקרהו אסון, כיצד מסוגל הוא לקיים את דברי חז"ל שחייב אדם לברך את הרעה כשם שמברך על הטובה? הרא"ז הגיב מיידית באומרו 'הרי הכל משמים, וכל מאי דעביד רחמנא לטב עביד, ובוודאי שבתוך הרעה עצמה טמונה טובה גדולה, אלא שעיינו אינן רואות אותה'.

מששמע השליח את התגובה, בישר לו שהאסון ההוא אירע לגרא"ז בספינתו-היא.

ס"ק ז). וצריך גם להוכיח אותו אם נמצא התלמיד חכם אצלו בעיר.

אם כוונת המבקר לתועלת צריך לדבר לפי כללי דיבור לשה"ר סימן נ"ב. אסור לומר על פועל שאינו עובד טוב. ורק אם כוונת המדבר לתועלת מותר לפי דיני דיבור לשון הרע לתועלת (וכדלהלן סימן נ"ב).

ב. מצוי בימינו הרבה בני אדם שמחפשים בקורת על ספרים מסויימים, אם בסגנון הכתב או במראה חיצוני של הספר, או איך היה הסדר, העריכה וכדו' ואדם זה מגלה בפני חבריו ומטרתו בזה לשם השפלת המחבר. אסור לו להראות לאחרים אף אם אינו אומר אף מלה רעה אודות הכותב, אך הקורא יכול בעצמו להבין ולקבל את הרושם השלילי הרי זה לשון הרע ברמז, ואינו שונה מלשון הרע רגיל.

ג. כמו כן רבים טועים וחושבים כי אין איסור ללעוג לשעור תורה או דרשה ששמעו. נוהג זה - שהוא למרבה הצער מאוד נפוץ וגורם פעמים רבות נזק, צער, ובושה לזולת - אין לזה כל הצדקה ונחשב ללשון הרע.

גם כשהשעור באמת דל בתוכנו, חסר עמקות או שהסברתו גרועה אסור ללגלג על נותן השעור, מה עוד שלרוב השומע מעריך את השעור באופן חד צדדי רק לפי טעמו האישי, יש מי שחפץ לשמוע פירוש חדש, ויש מי שנהנה ממסלח קלים, בעוד השלישי מעריך שעור רעיוני עמוק, כך שגם אם מישהו אינו מעריך את הנאמר, עליו לדעת כי יתכן שאחרים מעריכים את הדברים ומוצאים בהם ענין, עכ"פ בין כך ובין כך אסור ללעוג לשעור תורה או לבזות מגיד שעור.

מי שבאמת חפץ בשיעור או דרשה ברמה גבוהה יותר יכול לנשט באופן אישי ובצנעה אל נותן השעור ולבקש ממנו שישפר את תוכן דבריו או בסגנון הסברתו.

סופו של הסיפור הוא שהרא"ז בשומעו את אשר אירע, פלט מפיו אנהה קלה, אבל מיד שב לאיתנו וקבל את הדין באהבה גמורה. והגיב על כך החזון איש: "אין הדבר אמת! רבי אפרים זאב לא נאנח!"

והדברים מדברים בעד עצמם. צדיקים יודעים שכל מה שעושה ה', לטובה הוא עושה, ולכן לא יתכן שהרא"ז נאנח. לא יתכן. וכך גם באשר למצורע. מצינו בגמרא (סוכה, דף מ"ה עמוד ב') שרשב"י אמר "יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין מיום שניבראתי עד עתה ואלמלי אליעזר בני עמי מיום שנברא העולם ועד עכשיו, ואלמלי יותם בן עוזיהו עמנו מיום שנברא העולם עד סופו".

ופירש רש"י: "יותם בן עוזיהו צדיק היה ועניו יותר משאר מלכים, וזכה בכיבוד אב, ועליו נאמר (מלאכי, פרק א' פסוק ו') "בן יכבד אב", שכל הימים שהיה אביו מצורע והוא שופט עם הארץ, לא נטל עליו כתר מלכות בחייו, וכל דינין שהיה דן - אומרים בשם אביו, עכ"ל.

נמצא אפוא שהצרת של עוזיהו היתה לטובתו, כי על ידיה התגדל בנו יותם לרום שמים, וניכתב עליו פסוק בתורה 'בן יכבד אב'.

העלון לעילוי נשמות
יעקב בן מלכה יגן זצוק"ל
ואשתו רחל בת שרה ע"ה
ת.נ.צ.ב.ה

הילולא רצדיקיא

יום שלישי	יום שני	יום ראשון	יום שבת	יום שישי	יום חמישי	יום רביעי
ו אייר	ה אייר	ד אייר	ג אייר	ב אייר	א אייר ב' ראש חדש	ל ניסן א' ראש הדרש רבי חיים וימאל המזרח"ז רבי יעקב עמדין מח"ס מור וקציעה
רבי אלעזר ב"ר שם טוב פאפו מח"ס דמשק אליעזר שקיעה 7:45		רבי יוסף תאומים מח"ס פרי מדנים	חוני המעגל	רבי שמואל שמואל מניקלשבורג	רבי אבא שאול מחכמי התלמוד	שקיעה 7:39

זכות הצדיקים תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

נא לא לעיין בגליון בעת התפילה